

Заклучения на Съвета относно намаляване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на успеваемостта в училище

(2015/C 417/05)

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

В КОНТЕКСТА НА

- Целта на стратегията „Европа 2020“ в областта на образованието да се сведе средният за ЕС процент на преждевременно напусналите училище ⁽¹⁾ до по-малко от 10 % до 2020 г. ⁽²⁾;
- Заклученията на Съвета от 12 май 2009 г. относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („Образование и обучение 2020“) ⁽³⁾;
- Съвместния доклад на Съвета и на Комисията за 2015 г. относно прилагането на стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението ⁽⁴⁾,

КАТО ВЗЕМА ПРЕДВИД

- Препоръката на Европейския парламент и на Съвета от 18 декември 2006 г. относно ключовите умения за учене през целия живот ⁽⁵⁾;
- Заклученията на Съвета от 11 май 2010 г. относно социалното измерение на образованието и обучението ⁽⁶⁾;
- Заклученията на Съвета относно образованието и грижите в ранна детска възраст: да осигурим на всички деца най-добрия старт в живота за утрешния свят ⁽⁷⁾;
- Препоръката на Съвета от 2011 г. относно политиките за намаляване на преждевременното напускане на училище ⁽⁸⁾, по-специално приложената рамка за политиката, и призова му да се гарантира, че държавите членки разполагат с всеобхватни политики във връзка с преждевременното напускане на училище, включително мерки във връзка с превенцията, интервенцията и компенсирането, до края на 2012 г.;
- Резолюцията на Европейския парламент от 1 декември 2011 г. относно справянето с преждевременното напускане на училище ⁽⁹⁾;
- Препоръката на Съвета от 22 април 2013 г. за създаване на гаранция за младежта ⁽¹⁰⁾;
- Декларацията от Париж от 17 март 2015 г. относно популяризирането чрез образование на гражданските и общите ценности — свобода, толерантност и недискриминация,

И В СВЕТПЛИНАТА НА

- Симпозиума на люксембургското председателство „Продължавате напред“ — по въпроса за справянето с преждевременното напускане на училище и насърчаване на успеха в училище, проведен в Люксембург на 9—10 юли 2015 г., на който се събраха участници от целия ЕС в областта на създаването на политики, научноизследователската дейност и практиката за провеждане на дебат по тази важна тема;
- Конференцията на люксембургското председателство на тема „Езиковото многообразие и многоезицието в образованието и грижите за деца в ранна детска възраст“, проведена в Люксембург на 10—11 септември 2015 г.;
- Окончателния доклад от 2013 г. на тематичната работна група по линия на „Образование и обучение 2020“ относно преждевременното напускане на училище и политическите послания за 2015 г. на работната група за училищната политика;
- Доклада от 2014 г. на тематичната работна група по линия на „Образование и обучение 2020“ относно образованието и грижите в ранна детска възраст, в който се предлагат основните принципи на рамката за качество в тази област,

⁽¹⁾ Процентът от хората на възраст 18—24 години със завършен единствено на прогимназиален етап на образование или по-ниска степен и напуснали системата на образование или обучение (Евростат/проучване на работната сила).

⁽²⁾ EUSO 13/10, ПРИЛОЖЕНИЕ I, четвърто тире (стр. 12).

⁽³⁾ ОВ С 119, 28.5.2009 г., стр. 2.

⁽⁴⁾ Вж. страница 25 от настоящия брой на Официален вестник.

⁽⁵⁾ ОВ L 394, 30.12.2006 г., стр. 10.

⁽⁶⁾ ОВ С 135, 26.5.2010 г., стр. 2.

⁽⁷⁾ ОВ С 175, 15.6.2011 г., стр. 8.

⁽⁸⁾ ОВ С 191, 1.7.2011 г., стр. 1.

⁽⁹⁾ ОВ С 165 E, 11.6.2013 г., стр. 7.

⁽¹⁰⁾ ОВ С 120, 26.4.2013 г., стр. 1.

СЧИТА, ЧЕ:

На междинния етап и на стратегията „Европа 2020“, и на стратегическата рамка „ЕТ 2020“, и четири години след като Съветът прие препоръка относно политики за намаляване на преждевременното напускане на училище ⁽¹⁾, вече е настъпил моментът да се направи преглед на постигнатия досега напредък с оглед извършването на преглед, укрепването и подобряването на мерките за ограничаване на това явление и за насърчаване на успеваемостта в училище за всички.

След приемането на препоръката на Съвета през 2011 г. много предишни констатации относно преждевременното напускане на училище бяха уточнени и допълнени с обучение между партньори и обмен на добри практики между държавите членки, по-нататъшни изследвания и подробен анализ на политиките, приети на национално равнище. Водещата цел на стратегията „Европа 2020“ относно преждевременното напускане на училище задържа този въпрос на водещо място в националните политически програми и допринесе за насърчаване на образователните реформи.

Въпреки че през последните години е постигнат значителен напредък в намаляването на дела на преждевременното напускане на училище, все още твърде много ученици продължават да напускат системата на образование преждевременно ⁽²⁾. Все още са налице големи различия между и в самите държави членки, а в много държави и досега липсват всеобхватни стратегии, каквито са предложени в препоръката на Съвета от 2011 г.

Поради това ЕС и държавите членки признават, че е нужно активно да продължат усилията за постигане, а при възможност дори надхвърляне на целта, определена в стратегията „Европа 2020“.

ИЗТЪКВА, ЧЕ

1. Преждевременното напускане на училище обикновено е резултат от често взаимосвързани лични, социални, икономически, културни, образователни, обусловени от пола и семейната среда фактори, и е свързано със състояния на натрупани неблагоприятни фактори, които често имат своя произход в ранна детска възраст. Групите с нисък социално-икономически статус са засегнати в по-голяма степен, а особено тревожен е броят на преждевременно напускащите училище лица от определени групи, като например децата от мигрантски семейства (в т.ч. новопристигнали мигранти и деца, родени в чужбина), децата от ромски произход и децата със специални образователни нужди.
2. Моделът и качеството на образователните системи също оказват силно влияние върху участието и резултатите на учащите, а някои системни фактори могат да повлияят отрицателно на напредъка в обучението. Освен това фактори като неблагоприятната училищна среда, насилието и тормоза, учебната среда, в която учащите не се чувстват уважавани или ценени, методите на преподаване и учебните планове, които невинаги са най-подходящите, недостатъчната подкрепа за учащите, липсата на кариерно образование и ориентирани или лошите отношения между преподаватели и ученици могат да накарат учащите да напуснат училище преждевременно.
3. Нашите все по-многообразни общества се нуждаят спешно от приобщаващи и координирани действия от страна на заинтересованите страни както в областта на образованието, така и извън него, които да са насочени към утвърждаване на общи ценности, напр. толерантност, взаимно уважение, равни възможности и недискриминация, както и към насърчаване на социалната интеграция, разбирателство между културите и чувство за принадлежност.
4. От основно значение за предотвратяване на маргинализацията и социалното изключване, както и за намаляване на риска на екстремизма и радикализацията е да се направи необходимото за това всеки млад човек да има равен достъп до качествено и приобщаващо образование ⁽³⁾ и възможност да развие пълния си потенциал независимо от отделни, свързани със семейната среда или пола фактори, социално-икономическия статус и житейския опит.
5. Налице е тенденция да се счита, че завършеният гимназиален етап на средно образование или професионалното образование и обучение е минималната изходна квалификация за успешен преход от образованието към пазара на труда, както и за допускане до следващите етапи на образование и обучение. Тъй като за преждевременно напусналите системата на образование и обучение е по-висок рискът от безработица, бедност и социално изключване, инвестициите в подкрепа на образователни резултати за младите хора може да способстват да се прекъсне цикълът на бедност и на предаване между поколенията на бедност и неравенство.

⁽¹⁾ Обединеното кралство гласува против препоръката.

⁽²⁾ По данни от 2014 г. 11,1 % от лицата на възраст 18—24 години са напуснали системата на образование и обучение, без да са завършили горната степен на средно образование, като броят им възлиза на около 4,4 милиона млади хора (Източник: Евростат (LFS), 2014 г.).

⁽³⁾ За целите на настоящите заключения понятието *приобщаващо образование* се отнася до правото на всички на качествено образование, което да отговаря на основните потребности от обучение и да обогатява живота на учащите.

ПРИКАНВА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ, ПРИ НАДЛЕЖНО СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПА НА СУБСИДИАРНОСТ И В ЗАВИСИМОСТ ОТ НАЦИОНАЛНИТЕ ОБСТОЯТЕЛСТВА:

1. Активно да продължат изпълнението на препоръката на Съвета от 2011 г. относно политиките за намаляване на преждевременното напускане на училище, по-специално чрез:
 - a) продължаване на процеса на разработване и изпълнение на всеобхватни стратегии — или еквивалентни интегрирани политики, състоящи се отосновани на доказателства мерки за превенция, интервенция и компенсация — които да са последователно интегрирани във висококачествено образование и обучение и да са подкрепени от постоянен политически ангажимент със силен акцент върху превенцията;
 - b) осигуряване на ангажираното участие на заинтересованите страни и дългосрочното сътрудничество между тях в съответните области (по-специално образование и обучение, заетост, икономически въпроси, социални въпроси, здравеопазване, жилищно настаняване, младеж, култура и спорт) на всички равнища и повсеместно, въз основа на ясно определени роли и отговорности и при тясна координация.
2. Наред с показателя на ЕС за преждевременното напускане на училище, да проучат възможности за разработване или укрепване на национални системи за събиране на данни, които редовно събират широк набор от данни ⁽¹⁾ за учащите, особено изложените на риск и преждевременно напускащите училище. Тези системи, обхващащи всички степени и видове образование и обучение, при пълно съответствие с националното законодателство относно защитата на данни, биха могли:
 - a) да извършват редовното наблюдение на напредъка в образованието с оглед на ранното откриване и идентифициране на учащите, които са застрашени от преждевременно напускане на училище;
 - b) да помагат за определянето на критерии и показатели за идентифициране на неравностойното положение в сферата на образованието;
 - v) да помагат за разбирането на причините за преждевременното напускане на училище, включително чрез събиране на мненията на учащите;
 - г) да способстват за наличието на данни и информация на различните нива на политиката и за тяхното използване в управлението и наблюдението на развитието на политиката;
 - д) да осигуряват база за разработването на ефективни насоки и за подкрепа в училищата с оглед на предотвратяването на преждевременното напускане на училище, както и последващи мерки за младите хора, които са напуснали преждевременно системата на образованието и обучението.
3. Когато е уместно, да обмислят поставянето на по-амбициозни национални цели за намаляване на броя на преждевременно напускащите училище, особено ако съществуващите вече са постигнати.
4. Да идентифицират училищата или местата с висока степен на риск от преждевременно напускане на училище, които имат високи нива на неравностойното положение в сферата на образованието и които биха могли да се подобрят чрез допълнителна подкрепа или ресурси.
5. Да продължат по целесъобразност реформата на образователните системи, като не изпускат от внимание целия спектър на образованието и обучението, включително неформалното учене, и като отчитат ролята на работата с младежта, с цел укрепване на структурната, педагогическата, учебната и професионалната непрекъснатост, улесняване на преходите, преодоляване на сегрегацията и неравенствата в образователните системи и насърчаване на мерките в подкрепа на напредъка и образователните постижения на учащите и които да ги мотивират да завършат своето образование.
6. Да гарантират всеобщ, справедлив достъп до икономически достъпно, висококачествено образование и грижи в ранна детска възраст. Когнитивните и некогнитивните умения, развити в рамките на образованието и грижите в ранна детска възраст, могат да помогнат на децата да разгърнат пълния си потенциал и да им послужат като фундамент за живота и успеха в училище. Структурите за образование и грижи в ранна детска възраст следва да насърчават и ефективното овладяване на езика (езиците), на които се преподава, при зачитане на културното и езиковото многообразие. Развиването на чувство за принадлежност и установяването на отношения на сигурност и доверие от ранна възраст са от решаващо значение за по-нататъшното учене и развитие на децата.

⁽¹⁾ широк набор от данни означава по-специално да се научи повече за:

- възрастта на прекратяване на образованието и обучението;
- връзката между преждевременното напускане и бягствата от училище;
- в рамките на преждевременното напускане на училище — различията, свързани с пола, успеваемостта или завършената образователна степен;
- социално-икономическата среда или подобни параметри, например информацията за квартала, в който живее учащият;
- произхода и/или майчиния език на учащия.

7. Да насърчават и популяризират основани на сътрудничество (обхващащи цялото училище) подходи за намаляване на преждевременното напускане на училище на местно равнище, например чрез:
- а) по-голяма свобода на действие на училищата по отношение на въпросите, свързани с управлението, учебните програми и работните методи, включително чрез по-голяма автономност, съчетана с ефективна отчетност;
 - б) подходящи открити и прозрачни механизми за осигуряване на качество и процеси на планиране и подобрения в училище, установени и прилагани с активното участие на цялата училищна общност (директорите на училищата, преподавателите и другите служители, учащите, родителите и семействата);
 - в) ефективни партньорства и междусекторно сътрудничество между училищата и външни заинтересовани страни, в т.ч. различни специалисти, НПО, предприятия, сдружения, работещи с младежи лица, местни органи и служби, както и други представители от общността като цяло, в зависимост от местния контекст;
 - г) сътрудничество между училища от различни видове и степени, намиращи се в един и същи район, както и работа в мрежа и в мултипрофесионални учебни общности на регионално, национално и международно равнище, с цел да се насърчи обменът на добри практики;
 - д) високи постижения в управлението и ръководството на училищата, например чрез подобряване на процедурите за наемане на работа и възможностите за непрекъснато професионално развитие на директорите на училищата;
 - е) култура на подкрепа и сътрудничество между ученици, родители, семейства и училищен персонал с цел да се засили чувството на учениците за идентификация с училищната система, да се повиши мотивацията им за учене и да се насърчи участието им в процесите на сътрудничество при вземането на решения;
 - ж) подкрепа за училищата за достигане до всички родители и семейства извън формалните изисквания за участие, както и за изграждане на култура на взаимно доверие и уважение, при която родителите и семейството да се чувстват добре дошли в училище и ангажирани с учебния процес на децата;
 - з) механизми за установяване на ранни признаци на незаинтересованост, като редовни отсъствия или поведенчески проблеми;
 - и) рамки за системна подкрепа за учащите, изложени на риск от преждевременно напускане на училище, в това число наставничество, консултиране и психологическа помощ, както и възможност за допълнителна подкрепа за учащите, чийто майчин език не е от езиците, на които се преподава;
 - й) предоставяне на широка гама от достъпни извънучебни и извънкласни дейности, например в спорта, изкуството, доброволческата дейност или работата с младежта, които могат да допълват ученето, както и да засилват участието, мотивацията и чувството за принадлежност на учащите.
8. Като насърчават високи очаквания за всички ученици и утвърждават достъпа до основни умения и знания, които най-добре ще ги подготвят за бъдещето, да проучат потенциала на по-индивидуализирани и ориентирани към учащия методи на преподаване и учене, включително и с помощта на цифрови ресурси, както и използването на различни методи на оценяване, например градивната оценка ⁽¹⁾.
9. Да гарантират, при надлежно спазване на институционалната автономност, че първоначалната подготовка на учителите и непрекъснатото професионално развитие предоставят на учителите, обучаващите, директорите на училищата, работещите в сферата на образованието и грижите в ранна детска възраст, и на останалия персонал умения, компетенции и общи знания, които са необходими за разбирането и справянето с неравностойното положение в сферата на образованието и с евентуални рискови фактори, които биха могли да доведат до незаинтересованост или преждевременно напускане на училище. Тези умения, компетентности и знания биха могли да обхващат такива въпроси, като стратегиите за управление на обстановката в класната стая и многообразието, изграждането на взаимоотношения, решаването на конфликти, способите за превенция на тормоза сред учениците и кариерното образование и ориентиране.
10. Да гарантират, че всички учащи имат достъп до кариерно образование и ориентиране, до по-гъвкави пътища за израстване и висококачествено професионално образование и обучение, които са равностойни на общото образование.
11. Да осигурят достъп до висококачествени схеми за „втори шанс“ и други възможности за повторно включване в общообразователната система за всички млади хора, които са напуснали училище преждевременно, и да гарантират, че всички знания, умения и компетентности, придобити по тези начини, включително чрез неформално и самостоятелно учене, се валидират в съответствие с препоръката на Съвета от 2012 г. ⁽²⁾.

⁽¹⁾ За целите на настоящите заключения понятието *градивна оценка* се отнася до мерките, които се използват за точното установяване на нуждите на учащите и за осигуряването на своевременно и постоянна обратна информация като част от процеса на обучение.

⁽²⁾ ОВ С 398, 22.12.2012 г., стр. 1.

ПРИКАНВА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ И КОМИСИЯТА

1. Да оползотворят максимално възможностите, които се предоставят по стратегическата рамка „Образование и обучение 2020“ и чрез отворения метод на координация, включително възможността да се засили обучението между партньори и при необходимост да се възлагат научни изследвания и проучвания, за да се утвърди създаването на основи на обективни данни политики и да се разработят и разпространяват примери за успешни практики на политиките.
2. Да използват възможностите за финансиране от инструменти на ЕС, например програмата *Еразъм +*, Европейския социален фонд и Европейския фонд за стратегически инвестиции ⁽¹⁾, за подкрепата на мерки за намаляване на преждевременното напускане на училище — като част от всеобхватните политики — и за насърчаване на сътрудничеството във и около училищата.
3. Да продължат да намират, чрез научни изследвания и обучение между партньори, примери за най-ефективните практики за сътрудничество в училищата и на местно равнище, насочени към облекчаване на неравностойното положение в сферата на образованието, намаляване на преждевременното напускане на училище, както и гарантиране на по-приобщаващо образование. Да осигуряват широко разпространение на тези практики сред практикуващите училищни специалисти и заинтересовани страни, по-специално чрез „електронното побратимяване“ (eTwinning) и Портала за училищно образование (School Education Gateway).

ПРИКАНВА КОМИСИЯТА

1. Да продължи да следи и да разпространява информацията за постиженията в държавите членки и да докладва периодично за напредъка в реализирането на целта на стратегията *Европа 2020* и изпълнението на стратегиите или еквивалентните интегрирани политики на държавите членки във връзка с преждевременното напускане на училище в контекста на европейския семестър и на договореностите за докладване по линия на „Образование и обучение 2020“, включително чрез Обзора на образованието и обучението.
2. Да продължи да развива сътрудничеството с изследователи, държави членки, заинтересовани страни, мрежи и организации, с оглед оказване на подкрепа за прилагането на националните и европейските политики във връзка с преждевременното напускане на училище.
3. Да укрепва сътрудничеството по този въпрос със съответните международни организации, например ОИСР, във взаимодействие с държавите членки.
4. Да припомни значението на специалното внимание върху приобщаващото образование и намаляването на преждевременното напускане на училище в контекста на планирания средносрочен преглед на „Еразъм+“.

⁽¹⁾ Регламент (ЕС) 2015/1017 на Европейския парламент и на Съвета от 25 юни 2015 г. за Европейския фонд за стратегически инвестиции, Европейския консултантски център по инвестиционни въпроси и Европейския портал за инвестиционни проекти и за изменение на регламенти (ЕС) № 1291/2013 и (ЕС) № 1316/2013 (ОВ L 169, 1.7.2015 г., стр. 1).